

Dr Tadeusz Sozański
Mgr Szymon Czarnik

MODELE FORMALNE W POLITYCE

Konwersatorium
Rok ak. 2005/2006, semestr II

Kurs ten przeznaczony jest dla studentów interesujących się teorią polityki rozumianą jako teoria systemów, w których zbiór jednostek decyduje jako całość o wyborze jednego z alternatywnych stanów rzeczy rozmaicie ocenianych przez każdego aktora z osobna, przy czym decyzja zbiorowa jest wynikiem zastosowania obowiązującej w danym systemie reguły przetwarzającej indywidualne wybory w wybór "społeczny". Architektury i mechanizmy funkcjonowania takich systemów zaczęto analizować metodami formalnymi pod koniec XVIII wieku. To właśnie te badania, podjęte wówczas przez markiza Condorceta uważa się za początek *matematycznych nauk społecznych*. Najważniejsze twierdzenia *teorii wyboru społecznego* wciąż pozostają znane tylko wąskiemu kręgowi specjalistów, chociaż ich autorzy, Arrow i Sen, zostali uhonorowani nagrodami Nobla z ekonomii. Inny dział politologii matematycznej, *teoria siły głosu*, zaistniał niedawno w mediach w związku ze sporem o konstytucję UE (patrz dział *Voting Games* na stronie domowej T.S.). Następny obszar problemowy, taksonomia i własności *systemów wyborczych*, znalazł się w programie kursu ze względu na dyskutowane obecnie projekty odejścia od ordynacji proporcjonalnej w Polsce. Czwarty i ostatni blok tematyczny wiąże się z problematyką *sprawiedliwości dystrybucyjnej*.

Uczestników kursu obowiązuje regularna obecność na zajęciach oraz przygotowanie referatu w formie pisemnej na podstawie lektury w języku polskim. W ostatnich latach ukazało się szereg książek poświęconych zagadnieniom objętym programem kursu. Prace te będą wykorzystywane na zajęciach (fragmenty do przestudiowania będą wskazywane na bieżąco).

Bloki tematyczne

1. Teoria wyboru społecznego

Początki teorii wyboru społecznego. Definicje demokracji. Reguła większości: paradoks Condorceta i twierdzenie Maya. Paradoks Arrowa. Paradoks Sena.

2. Teoria siły głosu

Abstrakcyjne gry głosowania i gry ważonego głosowania. Indeksy siły głosu: Banzhafa, Shapleya-Shubika i inne. Twierdzenie Penrose'a o wagach pierwiastkowych. Zastosowanie do głosowania w Radzie UE. Demonstracja programu POWERIND.

3. Taksonomia systemów wyborczych

Demokracja przedstawicielska. Podstawowe podziały systemów wyborczych. Zasady przydzielania mandatów w systemie proporcjonalnym. Dyskusja między zwolennikami ordynacji większościowej i proporcjonalnej.

4. Sprawiedliwość dystrybucyjna (opracowanie tego bloku tematycznego – S. Czarnik).

Podział stawki w niedokończonej grze. Reguły podziału dobra doskonale podzielonego w sytuacji gdy roszczenia przekraczają całość puli. Zasady sprawiedliwości dystrybucyjnej. Różne koncepcje redystrybucji dochodów (badania własne autora).

Literatura

- Elementy teorii wyboru społecznego. Wprowadzenie i wybór tekstów:* G. Lissowski. Warszawa 2001: Wydawnictwo. Naukowe Scholar.
- HAMAN Jacek. *Demokracja, decyzje, wybory.* Warszawa 2003: Scholar.
- STRAFFIN Phillip D. *Teoria gier.* Warszawa 2001: Scholar.
- Studia Socjologiczne* 2000 nr 1–2. Numer monograficzny poświęcony “Teorii wyboru społecznego” pod red. G. Lissowskiego.
- YOUNG H. Peyton. *Sprawiedliwy podział.* Warszawa 2003: Scholar.



<http://www.cyf-kr.edu.pl/~ussozans/>